

rent personalitatibus Patris, & Spiritus S. quàm modò conveniant personalitati Filij.

637. Nec dicas, Patrem, & Spiritum Sanctum, secundùm humanitatem acceptos, in eo casu non habituros beatitudinem ut hæreditatem, sed tantùm ut aliquam proprietatem, sicut Christus habet defecto scientiam infusam; hæc enim est quæstio de voce: & videtur in eo casu non minùs beatitudo posse dici hæreditas respectu Patris ut hominis, quàm modò possit dici hæreditas respectu Filij ut hominis. Quidquid autem sit de quæstione nominis, reipsa ad filium, in sensu conclusionis nostræ naturalem, sufficit, quòd habeat jus intrinsecum ad bona paternæ atque in eo casu Pater, & Spiritus S. habent idem jus, quod nunc habet Filius, seu Christus, & eodem modo, atque ex eadem ratione, scilicet per gratiam unionis; nec videtur ulla ratio, cur Christus magis dicatur hæres, quàm in eo casu Pater, aut Spiritus S. incarnatus: ergo. Iterum tamen hic recedèdè monent auctores, cautè esse loquendum, ne tribuendo Patri, vel Spiritui S. nomen Filij, videamur Personas confundere: quod evitabitur, si addatur: *per gratiam unionis.*

ARTICULUS VII.

An, & quomodo conveniat Christo ratio Capitis.

638.

Quando quæritur, an Christus sit caput creaturarum, utique non est quæstio, an Christus sit caput physicum: sed, an sit caput morale, seu princeps, & quidem non qualiscunque, sed talis, ut tanquam caput suo influxu membra sua conservet; imò etiam efficiat, sibi que uniat: quod facere non potest caput physicum. Hic autem influxus Christi aliud non est, quàm influxus gratiæ, tum auxiliantis, tum sanctificantis, quam utramque gratiam Christus nobis meritus est, atque infundit fecit. Per membrum autem morale, (de quo hic etiam loquimur) intelligitur pars aliqua corporis moralis, vel communitatis, quæ influxum recipit, quales partes sunt communiter subditi respectu principis.

639. In communitatibus politicis terrenis (sicut etiam in corporibus physicis) caput quoque, seu princeps, est strictè membrum; quia vicissim etiam recipit influxum, seu sustentationem à membris, sive subditis: at in corpore morali, seu mystico Christi, res non ita se habet; nam Christus est ita caput, ut non sit in sensu stricto membrum, quia tantùm communicat suum influxum alijs membris: non autem recipit ullum influxum, à membris. Unde, quando S. Paulus 1. Cor. 12. v. 27. dicit, fideles esse membra de membro, explicat id S. Thomas lect. 3. in 1. Cor. 12. his verbis: *Ita distinguimini, & ordinamini ad invicem, sicut unum membrum ad aliud:* & sic etiam ea verba explicat Cornelius in hunc locum: quòd scilicet per ea significetur, fideles esse vicissim membra, & compartes ejusdem corporis; sicut

ait idem Apostolus ad Rom. 12. v. 5. *Singuli autem alter alterius membra:* non quòd intelligat, quemvis esse partem alterius, sed tantùm, esse compartem, seu commembrum cum altero; unde illud de membro, non necessarìo intelligitur de Christo: certè non intelligitur de ipso ita, ut influxum recipiat à membris.

640. Dico jam 1. Ratio capitis competit Christo ut DEO-homini. ita communis, Prob. conclusio 1. S. Paulus ad Ephes. 1. loquitur clarè de Christo ut DEO-homine; nam v. 7. ait: *In quo habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum:* quæ nec de solo DEO, nec de solo homine possunt dici, ut patebit magis ex n. 642. postea autem idem Apostolus v. 22. de eodem Christo subjungit: *Et omnia subjecit sub pedibus ejus: & ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam.* Pariter ad Colos. 1. v. 14. idem Apostolus de Christo scribit: *In quo habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum:* & v. 18. *Et ipse est caput corporis Ecclesia, qui est principium, primogenitus ex mortuis:* ergo juxta S. Paulum, Christo ut DEO-homini, competit ratio capitis Ecclesiæ.

641. Prob. conclusio 2. Christus dicitur caput, non tantùm, prout est dominus; non enim dicitur caput aquarum, vel arborum: nec etiam dicitur caput, tantùm, ut est præcisè quomodocunque dans gratias; nam dicitur caput in aliquo speciali sensu, in quo nec Pater Divinus, nec Spiritus S. (qui ex S. Thoma 3. p. q. 8. a. 1. ad 3. dicitur cor Ecclesiæ) dicitur caput: scilicet dicitur Christus caput, ut influens gratias ex meritis suis, sive ut redemptor, aut præservativus, aut reparativus; atque esse tale redemptorem, & meritaliis, maxime peccatoribus, gratiam, & justitiam, convenit Christo, nec ut DEO solum, nec ut homini solum, sed ut DEO-homini simul: ergo.

642. Major negari non potest; nam vocem capitis sic accipiunt ubique Patres, atque doctores. mi. constat ex jam sape dictis; nam Christus ut tantùm DEUS non potuit mereri; quia non potuit obsequium præstare: neque etiam ut purus homo potuit alijs mereri justitiam &c. ut constat ex n. 317. & 320. ergo debuit mereri ut DEUS homo simul. Hinc illud S. Leonis serm. 1. de nativ. Domini. *Nisi enim esset verus DEUS, non adferret remedium: nisi esset homo verus, non præberet exemplum.*

643. Confir. Virtus influendi, ex meritis suis, gratiam in alios, convenit Christo, partim secundùm gratiam accidentalem creatam, partim secundùm substantialem increatam: ergo convenit ipsi ut DEO-homini. prob. antec. ab accidentali gratia habet ut homo principia intrinseca, quibus elicere potuit operationes meritorias: à gratia substantiali ut DEUS habet formam condignificantem, ex quibus confurgit meritum Christi infinitum, ex dictis n. 350. ergo.

An, & quomodo conveniat Christo ratio Capitis.

644. Dico 2. Christus est caput omnium hominum viatorum: item existentium in purgatorio: atque etiam Beatorum: non verò damnatorum. ita S. Thomas, & communis Theologorum. Refero verba Angelici 3. p. q. 8. a. 3. in corp. sic ait: *Christus est caput omnium hominum, sed secundùm diversos gradus; primò enim, & principaliter est caput eorum, qui actu uniantur sibi per gloriam: secundo eorum, qui actu uniantur sibi per charitatem: tertio eorum, qui actu uniantur sibi per fidem: quarto verò eorum, qui sibi uniantur solum in potentia, nondum reducta ad actum, quæ tamen est ad actum reducenda secundùm Divinam prædeterminationem: quinto verò eorum, qui in potentia sunt sibi uniti, quæ nunquam reductur ad actum: sicut homines in hoc mundo viventes, qui non sunt prædestinati: qui tamen ex hoc seculo recedentes totaliter desinunt esse membra Christi; quia jam nec sunt in potentia, ut Christo uniantur.* Hucusque Angelicus, ubi rationem membri constituit in unione morali cum Christo, quæ unio fiat in aliquo influxu alicujus boni, seu gratiæ.

645. Prob. jam conclusio. Christus est caput illorum, tanquam membrorum, in quos habet influxum, ut constat ex n. 641. & seq. sed in omnes homines, tam viatores, quam in purgatorio decentos, aut in coelo beatos, Christus habet influxum: ergo. mi. prob. Christus his omnibus tribuit per sua merita, aut gloriam, aut gratias, in ordine ad fidem, & charitatem, saltem tales, quibus possent, si vellet, venire ad fidem; nam, ut probatum n. 496. meritis est omnibus hominibus omnem gratiam, & gloriam, quamcunque acceperunt: & præsertim ut probatum est n. 406. meritis est omnibus gratiam saltem sufficientem: ergo.

In damnatos autem Christus nullam amplius influat gratiam, nec sufficientem; unde eorum non est amplius caput in hoc sensu: quamvis eorum caput sit in alio sensu latiori, quo per caput præcisè significatur dominus. Quia tamen influxus Christi diversus est, & major in quosdam, quàm in alios; hinc Christus magis dicitur caput eorum, in quos plus influat: & magis dicuntur etiam isti membra, qui magis ei sunt uniti, e. g. magis, & in strictiore sensu dicitur membrum Christi, qui est intra Ecclesiam per baptismum, & fidem, quàm qui extra illam adhuc existens, tantùm habet potentiam eam intrandi: & hinc in uno sensu potest negari, tales esse membra Christi, non verò in omni.

646. Dico 3. Christus etiam est caput SS. Angelorum. Dixi sanctorum; quia damnatorum, seu dæmonum, non amplius est caput, nisi in sensu latiori, in quo caput significat dominum: fuit tamen etiam in sensu strictiori caput eorum, dum erant in via; quia & ipsis meritis est gratiam, qua potuissent à lapsu præservari. ita Theologi communiter, quanquam non ex eadem ratione. Prob. conclusio 1. ex S. Augustino

enarrat. in psalm. 36. concione 3. non valde longe à principio, ubi sic scribit: *Caput nostrum Christus est: corpus capitis illius nos sumus: nunquid soli nos, & non etiam illi, qui fuerunt ante nos? Omnes, qui ab initio sæculi fuerunt justi, caput Christum habent... adjunctis etiam legionibus, & exercitibus Angelorum.*

Prob. conclusio 2. ratione. Christus ut DEUS-homo meritis est sanctis Angelis omnem gratiam, & gloriam, accidentalem, & essentialem, eosque etiam præservavit à lapsu: ergo quoque est caput eorum, etiam relatè ad gratiam, & gloriam essentialem. consequentia est clara. antec. etiam fuit probatum à n. 495. & quæ huic conclusioni objici possunt, jam soluta sunt à n. 508.

647. Ob. 1. contra 1. conclus. S. Paulus ad Ephes. 1. quem locum citavimus n. 640. loquitur de Christo tantùm ut homine: ergo Christus tantùm ut homo, & non ut simul DEUS, est caput omnium, saltem hominum. prob. antec. S. Thomas lect. 8. in epist. ad Ephes. c. 1. v. 22. ait, eum textum explicandum esse de Christo ut homine; nam ait Angelicus, illa verba *sub pedibus*, significare humanitatem Christi: & hinc S. Doctor ita infer: *Est ergo sensus, quòd omnia creata non solum subjecit Pater Christo, in quantum est DEUS, cui ab æterno omnia sunt subiecta, sed etiam humanitati ejus: ergo. Confir. Soli humanitati conveniunt omnia, quæ spectant ad rationem capitis: ergo.*

Resp. Ex capite primo epist. ad Ephesios, utique aliqua non conveniunt Christo ut tantùm DEO, e. g. quando dicitur v. 19. suscitatus à mortuis, vel v. 7. habere sanguinem &c. Concedi etiam potest, quòd Christus acceptus ut tantùm homo, sit caput in eo sensu, in quo caput significat dominum; hoc enim ad summum vult S. Thomas. At non conveniunt Christo, ut tantùm homini, omnia in eo capite contenta: neque Angelicus ullibi dicit, ea omnia convenire Christo ut tantùm homini. Et sanè nunquam poterit probari, quòd Christo ut tantùm homini conveniat ratio capitis in sensu, in quo nos loquimur, hoc est, ratio influentis, vi meritorum suorum, gratiam, & justitiam in peccatores, ut in ipso habeamus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum.

648. In forma. neg. ant. nam, ut patet ex modò dictis, verba Apostoli non conveniunt soli homini, uti nec soli DEO, sed DEO-homini. Et hinc neque convenit Christo, ut tantùm homini, ratio capitis, si caput sumatur in nostro sensu. ad prob. dicit ant. S. Thomas ait, aliqua verba Apostoli, nempe illa: *Et omnia subjecit sub pedibus ejus:* esse explicanda etiam de Christo, ut tantùm homine. conc. ant. ait, esse de Christo ut homine explicanda omnia dicta, & quidem, ut tamen vox caput sumatur in nostro sensu. neg. ant. & conf. Ad summum S. Doctor vult, Christum ut tantùm hominem posse dici caput, prout hoc significat dominum.

num. Ad confirm. neg. antec. licet enim soli humanitati convenient aliqua spectantia ad rationem capitis, e. g. esse ejusdem naturae cum membris: non tamen convenient omnia alia, ut patet ex probationibus nostris.

649. Ob. 2. contra 2. conclus. Christus non est caput eorum, qui non sunt membra Ecclesiae: sed plurimi viatores non sunt membra Ecclesiae: ergo non est eorum, adeoque neque omnium caput. Confir. Peccatores non vivunt vita gratiae: ergo non sunt membra viva: sed Christus tantum est caput membrorum vivorum: ergo. Resp. neg. ma. Licet Christus non sit caput eorum, qui sunt extra Ecclesiam, sub omni ea ratione, sive tam perfecte, quam perfecte est caput eorum, qui sunt membra Ecclesiae (non ex aliqua imperfectione, seu defectu, se tenente ex parte Christi, sed ex parte ipsorum, qui habent defectum fidei) est tamen etiam caput eorum, & vel maxime ideo: quia etiam in ipsos influit gratiam, qua, si velint, possint fieri membra Ecclesiae. Quare etiam si peccatores, ut aliqui haeretici volunt, non essent membra Ecclesiae (quod tamen esse falsum, probatum est in tr. de virtut. Theolog. n. 296.) tamen Christus esset eorum caput; hinc etiam damnata est propositio 77. Quenelli: *Qui non ducit vitam dignam filio DEI, & membro Christi, cessat interius habere DEUM pro Patre, & Christum pro capite.*

650. Ad confirm. neg. subsumptum. Christus est caput, non quaecumque, sed tale, & tanta virtute influens, ut etiam possit membra simpliciter mortua vivificare,

per influxum suae gratiae. Potest etiam dist. 1. conseq. peccatores non sunt membra simpliciter viva. conc. conseq. non sunt membra viva secundum quid. neg. conseq. & distincto proportionaliter subsumpto, iterum neg. 2. conseq. Vita animae, simpliciter dicta, est vita gratiae, qua utique carent peccatores: vita secundum quid videtur posse dici capacitas omnis, & potentia acquirendi gratiam, atque receptio aliquorum influxuum supernaturalium: & haec capacitas, atque potentia, reperitur etiam in peccatoribus.

Attamen haec vita secundum quid, patitur latitudinem, ita, ut aliqui plus de ea participent, alii minus, e. g. peccatores Catholici plus participant de illa, quam infideles, qui non habent vitam fidei, quam tamen habent Catholici. Sed de his, & similibus, vide plura in tract. de virt. Theol. n. 296. ubi explicatum invenies, quomodo peccatores sint membra Ecclesiae: ubi etiam n. 299. invenies, quomodo membrum debeat esse simile capiti: scilicet non omnimoda similitudine, quam certe, nec in corpore physico, habet manus cum capite: sed tantum aliqua similitudine in natura, ut ex S. Augustino diximus n. 603.

Supereft, ut enixe studeamus, huic Capiti nostro arctissima charitate esse conjuncti in via: & sperare poterimus, nos eidem aliquando, felicissimo aeterni amoris nexu, jungendos in patria; ad hanc enim fiduciam excitat nos S. Leo serm. 1. de ascens. Domini. scribens: *Christi ascensio nostra proventus est, & quo processit gloria Capitis, eo spes vocatur & corporis.*

INDEX.

Disputationum, Quaestionum, & Articulorum.

In Tractatu de Incarnatione.

	Num.		Num.
DISPUTATIO I.		QUAESTIO I.	
<i>De Essentia, & Existentia Incarnationis.</i>	2	<i>De Subsistentia.</i>	
QUAESTIO I.		<i>Art. I. Explicantur termini in hac quaestione usati.</i>	139
<i>De Essentia, & Possibilitate Incarnationis.</i>		<i>Art. II. An Subsistentia creata sit aliquid positivum, an negativum.</i>	147
<i>Art. I. An sit possibilis incarnatio, vel an sit contraria luminis naturae.</i>	3	<i>Art. III. Solvuntur Objectiones.</i>	153
<i>Art. II. An Incarnatio sit naturaliter cognoscibilis.</i>	12	<i>Art. IV. Solvuntur aliae Objectiones.</i>	159
<i>Art. III. Solvuntur Objectiones.</i>	19	<i>Art. V. Solvuntur de novo aliae Objectiones.</i>	168
QUAESTIO II.		<i>Art. VI. Solvuntur reliqua Objectiones.</i>	177
<i>De Convenientia, & Necessitate Incarnationis.</i>		QUAESTIO II.	
<i>Art. I. An Mysterium Incarnationis fuerit conveniens DEO, & creaturis.</i>	28	<i>De Unionem Hypostaticam.</i>	
<i>Art. II. Solvuntur Objectiones.</i>	31	<i>Art. I. Quid, & qualis sit Unio Hypostatica.</i>	183
<i>Art. III. An Incarnatio fuerit necessaria.</i>	38	<i>Art. II. Solvuntur Objectiones.</i>	195
<i>Art. IV. Solvuntur Objectiones.</i>	45	QUAESTIO III.	
<i>Art. V. Solvuntur reliqua Objectiones.</i>	52	<i>De Terminis Assumente, & Assumptibili.</i>	
QUAESTIO III.		<i>Art. I. Quanam Persona Divina, & quomodo sit incarnata.</i>	203
<i>De Existentia Incarnationis.</i>		<i>Art. II. Solvuntur Objectiones.</i>	207
<i>Art. I. Referuntur varii errores, & haereses circa Mysterium Incarnationis.</i>	66	<i>Art. III. Quidnam sit assumptum à Verbo Divino.</i>	216
<i>Art. II. An Christus, seu Messias jam venerit.</i>	71	<i>Art. IV. Solvuntur Objectiones.</i>	225
<i>Art. III. Solvuntur Objectiones.</i>	83	<i>Art. V. Quidnam adhuc potuisset assumi, & quis potuisset assumere.</i>	235
<i>Art. IV. Solvuntur reliqua Objectiones.</i>	96	<i>Art. VI. Solvuntur Objectiones.</i>	240
<i>Art. V. An Christus Dominus sit Messias, ac DEUS, & homo.</i>	102	<i>Art. VII. Solvuntur aliae Objectiones.</i>	246
<i>Art. VI. Solvuntur Objectiones.</i>	110	<i>Art. VIII. Solvuntur reliqua Objectiones.</i>	253
QUAESTIO IV.		DISPUTATIO III.	
<i>De Communicatione Idiomatum.</i>		<i>De Causa Finali Incarnationis.</i>	258
<i>Art. I. Quid sit, & an deus in Christo Communicatio Idiomatum.</i>	115	QUAESTIO I.	
<i>Art. II. Solvuntur Objectiones.</i>	130	<i>De Primatu Christi in Ordine Decretorum DEI.</i>	
DISPUTATIO II.		<i>Art. I. Prenotanda ad statum quaestio- nis recte intelligendum.</i>	259
<i>De Constitutivis Intrinsecis Incarnationis.</i>	138	<i>Art. II. Statuitur nostra Sententia.</i>	266
		<i>Art. III. Solvuntur Objectiones.</i>	278
		<i>Art.</i>	281

Art. IV. Solvuntur reliqua Objectiones.	285
Art. V. Aliqua quaesita huc spectantia.	291

QUÆSTIO II.

De Malitia Peccati.

Art. I. An Malitia Peccati mortalis sit infinita.	294
Art. II. Solvuntur Objectiones.	301
Art. III. An pura creatura possit condigne satisfacere pro peccato mortali, vel veniali.	311
Art. IV. Solvuntur Objectiones.	326
Art. V. Solvuntur reliqua Objectiones.	335

QUÆSTIO III.

De Valore Meritorum Christi.

Art. I. An, & unde Merita Christi sint infinita.	347
Art. II. Solvuntur Objectiones.	353
Art. III. An homo possit obligari, vel actu obligetur DE, ex rigore justitiae commutativae.	366
Art. IV. Solvuntur Objectiones.	373
Art. V. An DEUS possit obligari Creaturae ex justitia commutativa.	381
Art. VI. Solvuntur Objectiones.	386
Art. VII. Solvuntur reliqua Objectiones.	390
Art. VIII. An Christus satisfecerit ex rigore justitiae.	399
Art. IX. An Christi satisfactio fuerit superabundans.	401
Art. X. Solvuntur Objectiones.	408

DISPUTATIO IV.

De Vi Meritoria Operum Christi. 414

QUÆSTIO I.

De Libertate Christi.

Art. I. An, & unde Christus Dominus habeat impeccabilitatem.	415
Art. II. Solvuntur Objectiones.	420
Art. III. An, & quam libertatem habuerit Christus Dominus ad moriendum.	427
Art. IV. Solvuntur Objectiones.	436

Art. V. Solvuntur reliqua Objectiones.	445
--	-----

QUÆSTIO II.

De Objectis Meritorum Christi.

Art. I. Quid, & quotuplex sit Meritum.	451
Art. II. An Merita Christi sint Impetratoria, vel Compensativa.	458
Art. III. Solvuntur Objectiones.	466
Art. IV. Solvuntur reliqua Objectiones.	475
Art. V. An, & quid Christus sit meritum sibi, Angelis, & hominibus.	485
Art. VI. Solvuntur Objectiones.	497
Art. VII. Solvuntur reliqua Objectiones.	507
Art. VIII. An, & quid Beatissima Virgo, ac Progenitores Christi sint meriti, in ordine ad Incarnationem.	519
Art. IX. Solvuntur Objectiones.	524

DISPUTATIO V.

De Intellectu, & Voluntate Christi. 532

QUÆSTIO I.

De Intellectu Creato Christi Domini.

Art. I. An in Christo detur intellectus creatus, & voluntas creata.	533
Art. II. An Christus ante mortem habuerit visionem beatificam, vel alias scientias.	540
Art. III. Solvuntur Objectiones.	548
Art. IV. Quenam ojecta per has scientias Christus cognoverit.	550
Art. V. Solvuntur Objectiones.	575

QUÆSTIO II.

De Voluntate Creato Christi Domini.

Art. I. An, & à qua forma substantiali sanctificetur voluntas creata, seu humanitas Christi Domini.	584
Art. II. Solvuntur Objectiones.	589
Art. III. Quam gratiam habitualement habuerit Christus, & B. Virgo.	600
Art. IV. Solvuntur Objectiones.	611
Art. V. An gratia habitualis denominet Christum filium DEI adoptivum.	621
Art. VI. Solvuntur Objectiones.	627
Art. VII. An, & quomodo conveniat Christo ratio Capitis.	638

TRACTATUS THEOLOGICUS.

In Tertiam Partem

DIVI THOMÆ AQUINATIS.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

Apienter Angelicus, cum per quinquaginta novem quaestiones priores, tertiae partis Summæ Theologicæ, de Verbi Divini incarnatione, passione, ac morte, tanquam de fonte egisset, inde quaestione sexagesima ad rivos prosequendos descendit, scilicet ad explananda sanctissima sacramenta, de quibus sic scribit S. Augustinus tract. 15. in Joan. ante medium: De latere in cruce pendens lancea percusso, sacramenta Ecclesie proflexerunt. Sed & alii SS. Patres passim docent, è latere morientis DEI, novæ legis sacramenta fluxisse, seu flumina celestium gratiarum. De his igitur nunc etiam agendum est nobis: non tamen omnium explanationem tentabimus, sed pro more hie recepto, primò de omnibus tractabimus quaestiones genericas (qua tamen occasione multa, pluribus peculiariter, exponemus) tum verò de quibusdam quædam in specie, potissimum autem de sacrosancta Eucharistia ex professo plura examinabimus.

DISPUTATIO I.

De Essentia Sacramentorum.

2. SI circa ullum dogma palam se profert spiritus vertiginis hæreticorum, maximè se prodit circa sacramenta, sive nomen, sive substantiam, sive numerum eorum spectemus. Displicet illis in primis vox sacramentum: dein etiam longè aliam substantiam, seu essentiam iis affingunt, quam à Christo institutore acceperint, nec tamen semper eandem. Vel maximè autem circa eorum numerum variant, adeò, ut modò duo, modò tria, modò quatuor, plura, vel pauciora, pro diversitate temporis statuant, non sinè maximo inconstantia in re gravissima probro. Nos quidem controversas de sacramentis quaestiones Polemicis Theologis

de plurimum relinquemus: attamen magis scholasticas copiosius pertractabimus: & hæc quidem prima disputatione, de nomine, essentia, existentia, numero, & partibus sacramentorum agemus.

QUÆSTIO I.

De Definitione Sacramenti in genere.

ARTICULUS I.

Quid censendum de voce Sacramentum.

3. Hæreticis nostri temporis adeò invidum est, quidquid Ecclesia Catholica tenet, ut vel voces ab ea usurpatas carpere studeant. Lutherus l. de captiv. Babil. e. de matrimonio, clamat: Non habet universa Scriptura Sancta hoc nomen sacramentum in ea significatione, qua noster usus est. Potest tamen homo inconstans, dum contra Carolostadium, & Zvinglium, vocem hanc improbant, scribit, hos duos, & seipsum reprehendit: & quidem in Carolostadium l. contra caelest. prophetas part. 2. sic insurgit: Imo verò placet vox ista; nec enim DEUS in sacris literis usquam prohibuit, ne ejusmodi voce uteremur: & quis tandem es Carolostadi, ut te ponas loco DEI, & nobis prohibeas, quod ille non prohibuit? & iterum: Quis ergo tibi dedit potestatem prohibendi, quod DEUS non prohibet? an non est verus inimicida, qui se ponit loco DEI super nos, & auferi nostram libertatem? Hanc vocem ex professo etiam impugnat Carolostadius l. de imaginibus, & sacramentis. item Zvinglius l. de vera, & falsa relig. Calvinus autem l. 4. instit. c. 14. §. 13. ait, se nolle de ea contendere, quanquam antiqui hanc significationem pro libitu huic voci tribuerint.

Notandum est autem, Biblia Sacra initio non fuisse latine conscripta, sed partim hebraicè, partim græcè; unde non ipsa vox sacramentum, sed alia æquivalens, in iis qua-